ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 11

Ünite

KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Konu

- Küresel Ticaret
- Tarım Ekonomi İlişkisi
- Turizm
- Sanayileşme Süreci
- Uluslararası Örgütler

OGM MATERYAL

https://ogmmateryal.eba.gov.tr

7. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1 Ticaretin ortaya çıkışı, Neolitik Çağ'da yapılan tarımsal faaliyetler ile Kalkolitik Çağ'da madenlerin işlenmesi sürecine dayanır. Bu dönemlerde yapılan aletler ile ortaya çıkan üretim fazlası ürünlerin değiş tokuş usulüne göre el değiştirmesi ticari faaliyetleri başlatmıştır. Ticaret, başlangıcından bugüne dek gelişerek küresel bir boyut kazanmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

2 Ülkeler ve bölgeler arasında ticaretin yapılabilmesi için ham madde, üretim ve pazar olmak üzere üç unsura ihtiyaç vardır. Birbiriyle sürekli etkileşim hâlinde olan bu unsurlardan birinin eksik olması durumunda ticaretin düzenli gerçekleşmesi beklenemez.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

3 Elde edilen ham maddelerin kullanıma hazır hâle gelebilmesi için işlenmesi gerekir. Gelişmiş ülkeler elde ettiği ham maddeleri en verimli şekilde değerlendirerek pazar alanlarına ulaştırır. Bu ülkeler, ham maddeleri kendi ülkelerinden elde edebileceği gibi başka ülkelerden de elde edebilir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

4 Dünya ticaretinde ham madde ve üretimden sonraki aşama tüketim bölgesi olan pazardır. Günümüzde en geniş pazar alanları; nüfusun yoğun, gelişmişliğin de ortalamanın üzerinde olduğu Avrupa, ABD, Doğu ve Güneydoğu Asya'da bulunmaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

5 Bir ülkeyi ekonomik, sosyal ve kültürel yönleriyle ön plana çıkaran turizm, aynı zamanda farklı ülke insanlarıyla etkileşim kurulmasını sağlar. Bu sektör, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra gelişmiş ülkelerde gelir düzeyi yüksek insanlar tarafından icra edilmeye başlanmıştır. Zaman geçtikçe hemen hemen bütün ülkelerde turizm faaliyetleri açısından bir artış görülmektedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

6 Dünya üzerinde birçok ülke turizm faaliyetlerinden önemli ekonomik gelirler elde etmektedir. Turizm; ülkeler arası etkileşimde ekonomik, politik, ekolojik, sosyal ve kültürel etkilere sahiptir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

7 Ülkeler arasındaki politik ilişkilerin gelişmesiyle bazı ülkelerin karşılıklı olarak vize uygulamasını kaldırdığı görülmektedir. Ülkelerin daha fazla turist çekmek amacıyla uyguladığı bu politika, turizm faaliyetlerini canlandırma adına atılmış olumlu bir adım olarak görülebilir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

8 İnsanlar; ihtiyaçlarını karşılayabilmek için üretim, ticaret, mevcut ürünleri muhafaza etmek gibi çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Ancak bir ülkenin sosyal ve ekonomik yönden gelişme gösterebilmesi için sanayileşmesi şarttır. Günümüzde bunu başaran birçok ülke, gelişim bakımından önemli aşamalar kaydetmiştir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

9 Almanya, doğadaki mevcut kaynaklar bakımından fazla zengin değildir. Bu nedenle sanayi faaliyetleri açısından gerekli ham maddenin çoğunu dışarıdan almaktadır. Ancak sahip olduğu önemli kömür yatakları sayesinde sanayileşme sürecine ilk başlayan ülkelerdendir. Almanya, günümüzde Avrupa'nın en büyük, dünyanın da dördüncü büyük ekonomisine sahiptir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

10 I. ve II. Dünya savaşlarının yaşandığı dönemde Avrupa ve Almanya'da sanayi faaliyetleri ciddi anlamda sekteye uğramıştır. Bu savaşları kaybeden Almanya, ekonomik yönden büyük yara almıştır. Ancak savaştan sonra hükûmetin uyguladığı ekonomik ve politik hamleler sayesinde ülke ekonomisi eski gücüne kavuşmaya başlamıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

11 Toprakta besin maddeleri ve bazı sanayi ürünlerine ait ham maddenin karşılandığı tarımsal etkinlikler yapılır. Bu nedenle tarım faaliyetleri, ülke ekonomileri için oldukça önemli bir yere sahiptir. Ancak tarımsal faaliyetlerin yapılış şekli, ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre farklılık göstermektedir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

12 Tarımda makine kullanımının fazla olduğu gelişmiş ülkelerde hem insan gücüne duyulan ihtiyaç hem de tarım sektöründe çalışanların oranı azdır. Tarımdan elde edilen gelir ise gelişmekte olan ülkelere göre daha yüksektir. ABD, Hollanda ve Fransa gibi gelişmiş ülkeler entansif tarım yöntemlerinin uygulandığı ülkelere örnek verilebilir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

13 Gelişmekte olan ülkelerde tarım sektöründe çalışan nüfus diğer sektörlerden fazla olmasına rağmen tarımdan elde edilen gelir azdır. Afganistan, Nijer, Surinam, Uganda, Kenya ve Sudan ekstansif tarım yöntemlerinin yapıldığı ülkelere örnek verilebilir.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

14 20. yüzyılda yaşanan I. ve II. Dünya savaşlarında milyonlarca insan yaşamını yitirmiş, siyasi ve ekonomik alanlarda birçok sorun meydana gelmiştir. Bu siyasi, askerî ve ekonomik sorunların tekrar yaşanmaması için başta BM olmak üzere küresel ve bölgesel örgütler kurulmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

15 Birleşmiş Milletler (BM), İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan devletlerin önderliğinde savaş sonrası çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmek amacıyla kurulmuştur. Türkiye, 24 Ekim 1945 tarihinde 51 ülkenin onayı ile kurulan BM'nin kurucu üyeleri arasında yer almaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

16 Türkiye, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri kapsayan temsil niteliği yüksek yapısıyla G20'nin çalışmalarına aktif katkı sağlamaktadır. Platformun kurucu üyelerinden olan Türkiye, 15 Kasım 2015'te yapılan küresel ekonomiye ve siyasete yön veren liderlerin bir araya geldiği 10. Zirve'ye ev sahipliği yapmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

17 Türkiye, Kore Savaşı'nda kazandığı başarılar sayesinde 1952 yılında NATO'ya üye olmuştur. Üyelik sürecinde NATO'nun operasyonlarına askerî destek veren Türkiye'nin bazı bölgelerinde NATO'ya ait üsler bulunmaktadır

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

18 Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ); 25 Haziran 1992'de Türkiye'nin öncülüğünde kurulan ekonomik ve bölgesel bir örgüttür. Merkezi İstanbul'da olan KEİ'nin amacı, üye ülkelerin mevcut potansiyellerinin yanı sıra coğrafi yakınlık ve ekonomik anlamda birbirlerini tamamlayan özelliklerinden yararlanmaktır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0 - 22	23 - 27	28 - 36	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-2-3-4. maddelerin konu özeti	5-6-7. maddelerin konu özeti	8-9-10. maddelerin konu özeti	11-12-13. maddelerin konu özeti	14-15-16-17-18. maddelerin konu özeti

Eşleştirme

Uluslararası örgütlerin amaçlarını içeren ifadeleri uluslararası örgütler ile doğru olarak eşleştiriniz.

1	İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak, üye ülkeler arasındaki iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmek		Birleşmiş Milletler (BM)	A
2	İkinci Dünya Savaşı'nı kazanan devletlerin önderliğinde savaş sonrası çıkabilecek anlaşmazlıkları çözmek		Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)	B
3	Türkiye, İran, Pakistan, Bangladeş, Malezya, Endonezya, Mısır ve Nijerya gibi üye ülkeler arasındaki ekonomik ve ticari iş birliğini ön planda tutarak gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisindeki konumunu iyileştirmek		Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)	C
4	Sovyetler Birliği'ne karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak		İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)	Ç
5	Üye ülkelere kendi kendine yetecek ekonomik gelişme ve istihdamı sağlamak, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik kalkınmalarına katkı sağlamak, uluslararası ticaretin yapılan taahhütlere bağlı kalınarak ve ayrımcılık uygulanmadan gelişmesini desteklemek		Gelişen Sekiz Ülke (D-8)	D
6	Üye ülkeler arasında ekonomik, teknolojik ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesi sağlanarak Karadeniz Havzası'nı bir barış, istikrar ve refah bölgesi hâline getirmek		Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)	E
7	Petrol fiyatlarını belirlemenin yanı sıra üye ülkelerin petrol politikalarını koordine etmek, verimli, ekonomik ve düzenli üretimi sağlamak		Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)	F

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Turist	Ekolojik	Ekstansif	Dış	İletişim
Sanayileşme	Neolitik	G-20	Hizmet	Otomotiv
Türkiye	Güvenlik Konseyi	Pazar	Kömür	Küresel
	Turizm	Gelişmişlik	Millî parklar	

1. Ticaretin ortaya çıkışı, ... Çağ'da yapılan tarımsal faaliyetler ile Kalkolitik Çağ'da madenlerin işlenmesi sürecine dayanır.
2. Ülkeler ve bölgeler arasında ticaretin yapılabilmesi için ham madde, üretim ve ..... olmak üzere üç unsura ihtiyaç vardır.
3. Teknoloji, ulaşım ve ..... sistemlerinin gelişip yaygınlaşması, ticaretin hızlı bir şekilde ve daha uzak yerlere yapılmasını sağlamıştır.
4. Ülkeler arasında yapılan ticarete ..... ticaret adı verilir.
5. Turizm; ülkeler arası etkileşimde ekonomik, politik, ..., sosyal ve kültürel etkilere sahiptir.
6. Yakın ya da uzaktaki bir ülkeyi görmek, tanımak, o ülkeyle iletişime geçmek genellikle ..... sayesinde gerçekleşir.
7. Dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla başka bir yere geçici bir süre içinde yapılan gezilere katılan kişilere ..... denir.
8. Dünya genelinde insanların gelir düzeyinin artması ve ulaşımın gelişmesine bağlı olarak turizm ..... bir boyut kazanmıştır.
9. Ulusal ve uluslararası alanda oluşturulan doğa koruma alanları ile ..... sayesinde turizm değeri olan alanlar koruma altına alınmaktadır.
10. Ülkelerin sosyal ve ekonomik yönden gelişme gösterebilmesi için ..... şarttır.
11. Almanya'da buharlı makinelerin kullanılmasıyla ..... üretiminde ciddi artışlar yaşanmıştır.
12. Avrupa'nın en büyük ekonomisi olan Almanya'da ....., savunma, demir-çelik, kimya, elektrik, beyaz eşya ve imalat makineleri sanayisi gelişmiştir.
13. Tarımsal faaliyetlerin yapılış şekli, ülkelerin ..... düzeyine göre farklılık göstermektedir.
14. Fransa'nın ekonomisi büyük oranda ..... ve sanayi sektörüne dayanır.
15. Afganistan, Nijer, Surinam, Uganda, Kenya ve Sudan gibi ülkeler, ... tarım yöntemlerinin yapıldığı ülkelere örnek verilebilir.
16. BM'nin ana organları; Genel Kurul, ..., Ekonomik ve Sosyal Konsey, Uluslararası Adalet Divanı ve BM Sekreterliği'dir.
17. Türkiye, ABD, İngiltere, Rusya, Japonya, Kanada, Almanya, Fransa, İtalya, Avustralya, Brezilya, Arjantin, Hindistan, Çin, Endonezya, Meksika, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore ile AB Komisyonu ve AB Konseyi ..... üyeleri arasındadır.
18. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) 1992 yılında ..... öncülüğünde kurulan ekonomik ve bölgesel bir örgüttür.

Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Ekonomik yönden fazla gelişmemiş ülkeler genellikle başka ülkelere ham madde satar ve bu ülkelerden işlenmiş ürünleri satın alır. Yaşanan bu durum, ülkelerin teknoloji ve sermaye bakımından aynı düzeyde olmamasından kaynaklanmaktadır.

Buna göre aşağıda verilenlerden hangisinin ekonomisinde ham madde ihracatının oranı daha fazladır?

A) Almanya B) Nijerya C) Japonya D) ABD E) İngiltere

2. · 1949 yılında Sovyetler Birliği'ne karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak için ABD öncülüğünde 12 devletin katılımıyla kurulan askerî bir örgüttür.
· Örgüt; askerî, sosyal ve kültürel anlamda birbirlerine destek veren ve ortak faydalar güden ülkelerin bir araya toplanması ile oluşturulmuştur.
· Türkiye, Kore Savaşı'nda kazandığı başarılar sayesinde 1952 yılında örgüte üye olmuştur.

Yukarıda verilen bilgiler hangi örgüte aittir?

A) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)
B) Birleşmiş Milletler (BM)
C) Avrupa Birliği (AB)
D) Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)
E) Gelişen Sekiz Ülke (D-8)

3. Aşağıdaki dünya haritasında beş farklı yer numaralandırılarak gösterilmiştir.

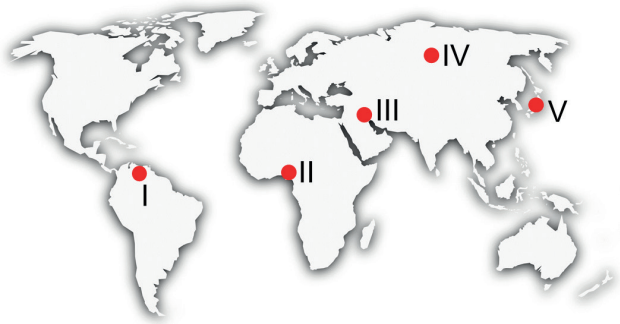

Enerji üretiminde kullanılan petrol, doğal gaz, kömür gibi fosil kaynaklı madenler ile altın, demir gibi yer altı kaynaklarının olduğu yerler önemli ham madde alanlarıdır.

Buna göre haritada numaralandırılan yerlerin hangisi enerji ham madde üretim alanları arasında yer almaz?

A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Dünya üzerinde sanayi, hizmet ve enerji alanlarında önemli üretim bölgeleri bulunmaktadır.

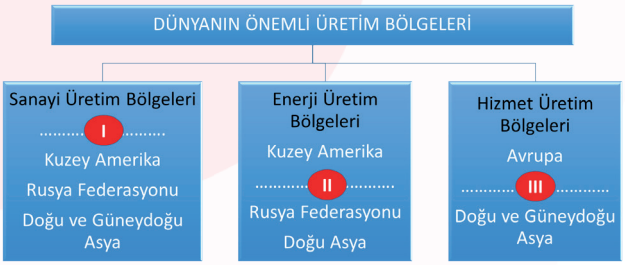

Buna göre, tablodaki numaralı alanlara sırasıyla aşağıdakilerden hangileri yazılmalıdır?

A) Batı Avrupa - Sibirya - Orta Doğu
B) Orta Asya - Amerika Birleşik Devletleri - Sibirya
C) Amerika Birleşik Devletleri - Batı Avrupa - Orta Asya
D) Orta Doğu - Kuzey Afrika - Orta Asya
E) Batı Avrupa - Orta Doğu - Amerika Birleşik Devletleri

5. I. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
II. Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC)
III. Avrupa Birliği (AB)
IV. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ)
V. Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

Yukarıdakilerden hangilerine Türkiye'nin üyeliği bulunmamaktadır?

A) I ve IV B) II ve V C) II, III ve IV D) II, III ve V E) III, IV ve V

6. Aşağıda yer alan haritada dünyadaki ticaret hacmine ait veriler gösterilmiştir.

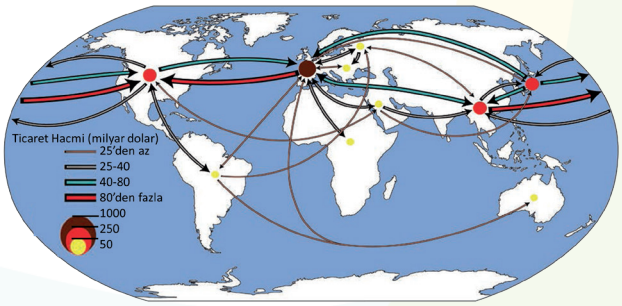

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ticaret hacminin fazla olduğu yerler arasında sayılamaz?

A) Güney Afrika B) Kuzey Amerika C) Orta Doğu D) Avrupa E) Güneydoğu Asya

7. Aşağıdaki grafikte dünyada turist sayısının ve turizm gelirlerinin bölgelere göre dağılımı verilmiştir.

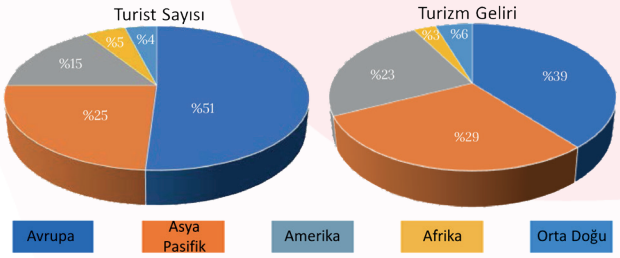

Grafikteki bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Turizm geliri oranlarında Asya - Pasifik ikinci sıradadır.
B) Turizm gelirlerinin yarıdan fazlası Asya - Pasifik ve Amerika'ya aittir.
C) Afrika Kıtası'nın turist sayısı oranı gelir oranından fazladır.
D) Hem turist sayısı hem de gelir yönünden en az paya sahip kıtalar aynıdır.
E) Avrupa Kıtası'nda turist sayısı ve turizm geliri oranları fazladır.

8. Dünya üzerinde birçok ülke turizm faaliyetlerinden önemli ekonomik gelirler elde etmektedir. Turizm; ülkeler arası etkileşimde ekonomik, politik, ekolojik, sosyal ve kültürel etkilere sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi turizmin politik etkisine daha fazla örnek oluşturur?

A) İstihdam oluşturması, dış borç ödemelerine katkı sağlaması
B) Ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişmesiyle vize uygulamalarının kaldırması
C) Ulusal ve uluslararası öneme sahip doğal alanların koruma altına alınması
D) İnsanların dil öğrenme isteğini artırarak eğitim ve kültür seviyesini yükseltmesi
E) Düzenlenen organizasyonlarla farklı toplumların birbirlerini daha yakından tanıması

9. Ülkelerin aldığı turist sayısı ve turizm gelirleri birbirine paralel dağılış göstermeyebilir. Her ülkenin turist başına düşen gelir miktarı farklıdır.

Ülkelerin Aldığı Turist Sayısı		Ülkelere Göre Turizm Geliri	
Ülke Adı	Turist Sayısı (Milyon Kişi)	Ülke Adı	Turizm Geliri (Milyar Dolar)
1. Fransa	89,4	1. ABD	214,7
2. İspanya	82,8	2. İspanya	81,7
3. ABD	79,7	3. Fransa	66
4. Çin	62,9	4. Tayland	56,4
5. İtalya	61,6	5. Birleşik Krallık	50
6. Türkiye	45,9	6. İtalya	49,3

Tabloya göre, aşağıdaki hangi ülkenin turist başına geliri daha yüksektir?

A) Fransa B) Türkiye C) İtalya D) Çin E) ABD

10. Aşağıdaki grafikte 1830-1913 yılları arasında Almanya ve İngiltere'nin dünya sanayi ürünleri üretimindeki payları gösterilmiştir.

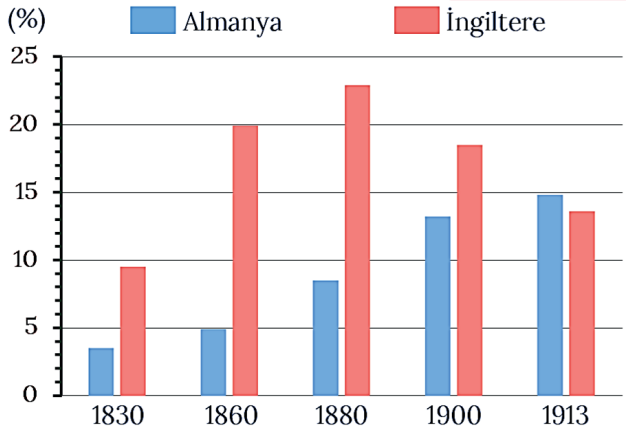

Grafikteki yıllara ait verilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Dünya sanayi üretiminde İngiltere'nin payı en yüksek 1880 yılında gerçekleşmiştir.
B) Almanya'nın sanayi üretimindeki payı sürekli artmıştır.
C) 1900 yıllarda dünya sanayi üretiminin yaklaşık yarısını bu iki ülke karşılamaktadır.
D) İngiltere'nin dünya sanayi ürünleri üretimindeki payı 1880'den sonra azalmaya başlamıştır.
E) 1830 ve 1880 yılları arasında İngiltere'nin payı Almanya'nın iki katından fazladır.

11. Dünya'nın önde gelen ekonomik güçlerinden biri olan Almanya'ya ait aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Almanya, doğadaki mevcut kaynaklar bakımından fazla zengin değildir.
B) Sanayi faaliyetleri açısından gerekli ham maddenin çoğunu dışarıdan almaktadır.
C) Sahip olduğu önemli petrol yatakları sayesinde sanayileşme sürecine ilk başlayan ülkelerdendir.
D) Günümüzde Avrupa'nın en büyük, dünyanın dördüncü büyük ekonomisine sahiptir.
E) Otomotiv, savunma, kimya ve elektronik sanayi kollarının yanı sıra hizmet sektörleri de gelişmiştir.

12. I. Tarımsal üretim büyük oranda doğal koşullara bağlıdır.
II. Modern tarım yöntemleri kullanılır.
III. Ürün veriminde dalgalanmalar azdır.

Yukarıda verilenlerden hangileri, gelişmiş ülkelerdeki tarım yöntemleri arasında yer alır?

A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) I ve III E) II ve III

13. · İklim koşullarının etkisi sınırlandırılmıştır.
· Sulama ile yetişebilen sebze ve endüstri bitkileri ekimi yaygındır.
· Ürün verimi yüksektir.
· Makine kullanımı fazladır.

Tarımsal üretimde verilen özelliklere sahip olan ülke aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Fransa B) Kenya C) Afganistan D) Nijer E) Hindistan

14. Aşağıdaki tabloda Somali ve Fransa ile ilgili 2015 yılına ait bazı bilgiler verilmiştir.

Ülkeler	Kırsal Nüfus (%)	Tarımda Çalışan Nüfus (%)	GSYİH (Milyar Dolar)	Tarımdan Elde Edilen Gelir (Milyar Dolar)	Tarımın GSYİH Oranı (%)
Somali	60,4	65	6,2	3,7	60,2
Fransa	20,4	2,7	2400	38,4	1,6

Grafiğe göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Somali'de kırsal nüfus miktarı Fransa kırsal nüfus miktarının üç katıdır.
B) Somali'de tarımda çalışan nüfusun fazla olması tarımsal gelirin Fransa'dan yüksek olmasını sağlamıştır.
C) Fransa'da kırsal nüfus ve tarımda çalışan nüfus oranları birbirine yakındır.
D) Fransa tarımda çalışan nüfus oranı ve tarımdan elde edilen gelire göre Somali'den daha gelişmiştir.
E) Tarımsal gelir Somali'de Fransa'dan daha yüksektir.

15. Toplantılarını her yıl New York'ta yapan BM Genel Kurulu; yerel, bölgesel veya küresel sorunların görüşüldüğü örgütün ana istişare organıdır. Üye ülkelerin birer oy hakkı bulunmakla birlikte BM Genel Kurulu'nda alınan kararların devletler açısından bağlayıcılığı yoktur. Alınan bütün kararları Güvenlik Konseyi'nin veto etme yetkisi vardır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinin BM Genel Kurulu'nda veto yetkisi yoktur?

A) Fransa B) İngiltere C) Çin D) Rusya E) Almanya

16. Birleşmiş milletler çatısı altında faaliyet gösteren bazı kuruluşlar vardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu kuruluşlardan biri değildir?

A) Dünya Ticaret Örgütü (WTO)
B) Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)
C) Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)
D) İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)
E) Dünya Sağlık Örgütü (WHO)

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Sanayileşmiş olarak kabul edilen ülkelerin ekonomik gelişme süreçleri incelendiğinde, sanayideki başarılarının büyük ölçüde tarım ve madencilik kesimindeki gelişmelerden kaynaklandığı görülmektedir. Batı Avrupa'da sanayi devriminden önce, tarım sektöründe uzunca bir iyileşme dönemi yaşanmıştır.

Tarım ve sanayi kesimleri birbirine neden sonuç ilişkileri ile bağımlıdır. Hiçbir ülkede tarımsal faaliyetlerin sanayiden bağımsız olarak modern yöntemlerle sürdürülmesi mümkün değildir. Tarımsal gelişme, dolaylı olarak sanayi teknolojisindeki ilerlemelere bağlı duruma gelmektedir. Tarım kesimindeki yatırımlarda, tarımsal sermayeden ziyade, sanayi kaynaklı sermaye egemen durumdadır.

Geleneksel tarım yöntemlerinden teknolojik gelişmeler sonucu modern üretim yöntemlerine geçilmesi tarım sektöründe sanayi ürünleri talebini artırarak sanayi ürünlerinin pazar olanaklarını genişletmektedir.

1. Gelişmiş ülkelerdeki sanayileşme sürecinin başlaması ve gelişmesinde diğer sektörlerin etkileri açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Ülkelerde sanayinin gelişmesinin tarım sektörüne etkisini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

3. Ülkelerin sanayileşme sürecinde tarım ve sanayi sektörlerinin iş gücü etkileşimini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

4. Tarımda modern yöntemlerin kullanılmasının sanayiye etkisini açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

Aşağıdaki metin, haritalar ve grafikten yararlanarak soruları cevaplayınız.

Sanayileşme, bir ülkenin ya da bölgenin ekonomik ve toplumsal yapısındaki çok sayıda temel değişimi içeren bir süreçtir. Dünyada bu süreci ilk yaşayan ülke İngiltere'dir. Sanayileşme sürecinin ilk olarak İngiltere'de yaşanmış olmasında bazı sosyal, politik, ekonomik hatta tarihî nedenler vardır. İngiltere'yi dünyanın sanayi merkezi hâline getiren ilk yenilikçi değişmeler, pamuklu dokuma ve demircilik alanında olmuştur. Sanayi Devrimi'nin temel itici gücü ise pamuklu dokuma sanayisidir. 17. yüzyılın başlarında basit yün ipliği makineleriyle yapılan dokumacılık faaliyetleri; yeni icatlarla beraber sırasıyla su gücü, buharlı makineler ve elektrikle çalışan büyük fabrikalarda yapılmaya başlandı. Sanayi Devrimi'nin ilk aşamasında buhar, kömür ve demirin ortak kullanımı demir yolu faaliyetlerini de geliştirmiştir. Sanayi Devrimi'nin başladığı dönemlerde yaklaşık 6 milyon olan İngiltere nüfusu, 80 yıl sonra 14 milyona ulaşmıştır. Kısa bir sürede nüfusun iki katına çıkması tarım toplumlarında olan bir durumdu. Ancak İngiltere'deki nüfus artışında tarımın yanı sıra sanayileşme de etkili olmuştur.

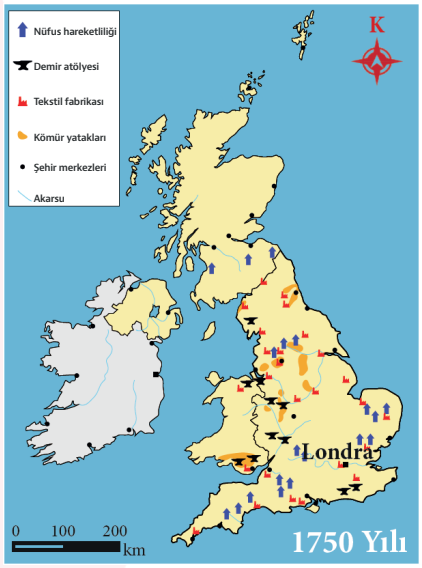

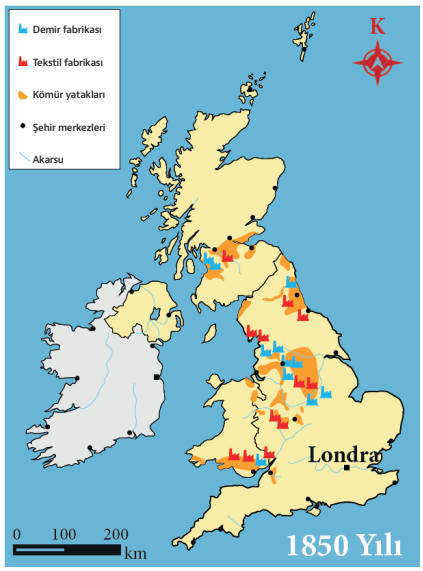

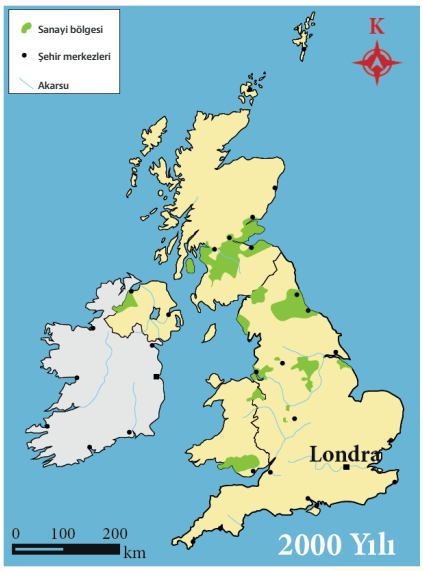

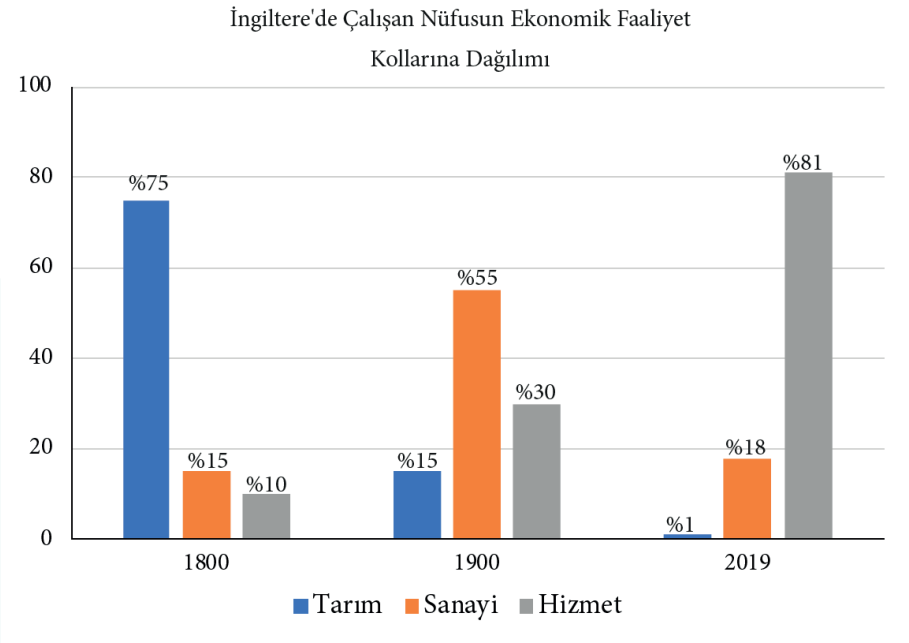

1. Sanayileşme faaliyetlerinin ilk önce İngiltere'de başlamasında hangi faktörler etkili olmuştur? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. İngiltere'de ilk sanayi merkezlerinin kuruluşunda nelere dikkat edilmiştir?

.....
.....
.....
.....
.....

3. İngiltere'de hangi enerji kaynakları yer almaktadır? Bu enerji kaynaklarının İngiltere sanayisi için nasıl bir öneme sahip olduğunu açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

4. Demir yolu ulaşımında yaşanan gelişmeler, İngiltere sanayisi açısından nasıl bir öneme sahiptir?

.....
.....
.....
.....
.....

5. Sanayileşmenin başlaması İngiltere'nin nüfus ve yerleşme dağılışını nasıl etkilemiştir? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

6. İngiltere'de sanayileşme ile nüfusun sektörlere dağılışı arasında nasıl bir ilişki vardır? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

Sınıflandırma

Aşağıda verilen ifadeleri, turizmin ülkelere etkisine göre şemaya doğru olarak yazınız.

Konukseverliğin yerini ekonomik çıkarlar alır.	Yabancı dili geliştirir.	Doğal çevrenin tahrip edilmesine neden olabilir.	Eğitim ve kültür düzeyi yükselir.
Dünya barışına katkı sağlar.	Bilgi alışverişi gerçekleşir.	Dostluk ve hoşgörü gelişir.	Geleneksel yaşam biçimi değişir.
Çevre korunmasına önem verilir.	Ekonomiye katkı sağlar.	Kültürel değerlere sahip çıkılır.	Yeni meslek grupları ortaya çıkar.
	Çevre kirliliğine neden olabilir.	Dilin yapısı bozulur.	

TURİZMİN ÜLKELERE ETKİLERİ

Olumlu Etkileri	Olumsuz Etkileri

Haritayı Kullan

Aşağıdaki tablolarda, Gelişen Sekiz Ülke (D-8) ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (KEİ) üye ülkeleri verilmiştir.

Örgütlere üye ülkeleri harita üzerinde tarama yaparak gösteriniz.

Türkiye	İran	Pakistan	Bangladeş
Malezya	Endonezya	Mısır	Nijerya

Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Üye Ülkeleri

Türkiye	Azerbaycan	Ermenistan	Gürcistan	Yunanistan
Moldova	Rusya Federasyonu	Ukrayna	Bulgaristan	Kuzey Makedonya
	Romanya	Arnavutluk	Sırbistan	

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) Üye Ülkeleri

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeleri bulunuz.

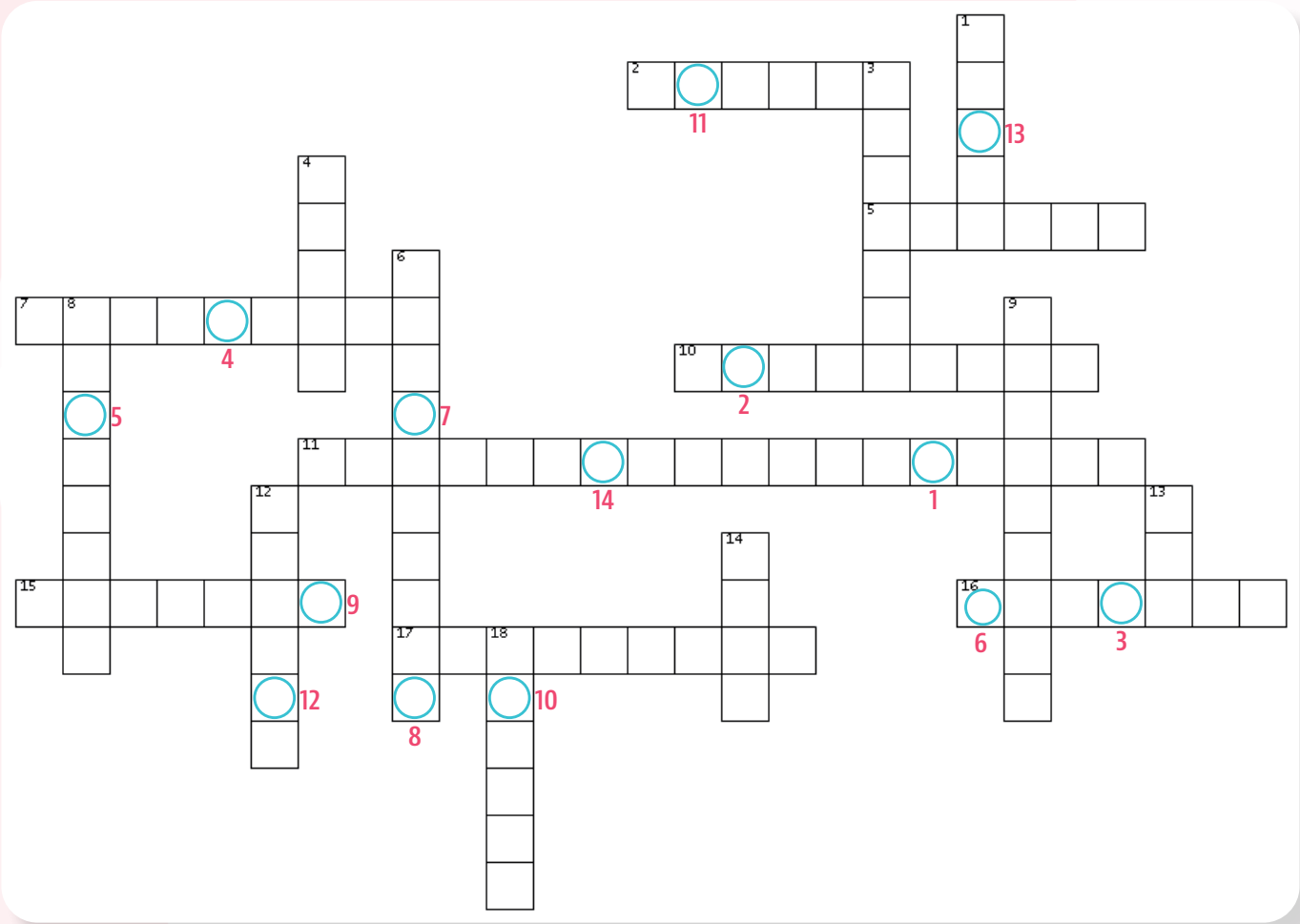

SOLDAN SAĞA

2. Diğer ülkelerden en fazla turist alan ülke
5. Tarımda daha çok ekstansif uygulamaların yer aldığı ülkelerin bulunduğu kıta
7. 1973'te katıldığı Avrupa Birliği'nden 31 Ocak 2020'de ayrılan ülke
10. Gelişmekte olan ülkelerdeki geleneksel tarım yöntemi
11. 24 Ekim 1945 tarihinde 51 ülkenin onayı ile kurulan ve Türkiye'nin kurucu üyeler arasında yer aldığı küresel örgüt
15. Bir mal veya hizmetin kâr elde etmek amacıyla alım satımına yönelik yapılan etkinliklerin tümü
16. Doğu Asya'da gelişmiş bir ülke
17. Ülke içerisinde yapılan ticaret

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Küresel ticaretin üç unsurundan biri olan tüketim bölgesi
3. Rusya Federasyonu'ndan sonra Avrupa'nın en kalabalık ikinci ülkesi
4. Uluslararası adalet divanının bulunduğu Hollanda kenti
6. Avrupa'da kömür yatakları sayesinde gelişen sanayi kolu
8. Tarımsal faaliyetlerin başladığı çağ
9. Doğal güzelliklerin, bitki ve hayvan türlerinin veya kültürel kaynakların korunması amacıyla oluşturulan bölge
12. Ham maddenin işlenerek tüketilebilir hale getirilmesi
13. Almanya'da üzerinde taşımacılık yapılan bir nehir
14. Petrol fiyatlarını belirlemek ve petrol politikalarını koordine etmek amacıyla kurulan örgüt
18. İnsanların dinlenme, eğlenme, görme, tanıma gibi amaçlarla başka bir yere geçici süreyle yaptığı geziler

ANAHTAR KELİMELER

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Kelime Avı

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. Maden işleme çağı	KKLLİOİKAT	15
2. Neolitik Çağ	AIMRT	10
3. Ülkeler arası ticaret	RTCAIEİDŞT	17 16
4. Petrol, kömür	LOSİF	3
5. Hizmet üretim bölgesi	UAVARP	4
6. Turizme katılan kişi	İTUTRS	6
7. İlk milli park	ZGYOTA	21
8. Almanya'nın başkenti	RLENİB	1
9. Avrupa'nın sanayi gücü	ALAMYAN	20
10. Seri üretim	YNAİAS	14
11. Modern tarım	NSTAİNEF	19
12. Tarım ve demir	ABASN	8
13. NATO'nun merkezi	AELBİKÇ	9 18
14. Arz	LETAP	22 11
15. Üretim, tüketim	ITIĞMDA	13 5
16. Ekonomik faaliyet	ZEİMTH	12
17. Küresel	RLALUIRUSSAA	2 23
18. Kalkınma	EEGŞMİL	7

ANAHTAR KELİMELER

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. Ç 2. A 3. D 4. F 5. B 6. C 7. E

BOŞLUK DOLDURMA

1. Neolitik	2. Pazar	3. İletişim	4. Dış	5. Ekolojik	6. Turizm
7. Turist	8. Küresel	9. Millî parklar	10. Sanayileşme	11. Kömür	12. Otomotiv
13. Gelişmişlik	14. Hizmet	15. Ekstansif	16. Güvenlik Konseyi	17. G-20	18. Türkiye

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. B 2. A 3. E 4. E 5. D 6. A 7. D 8. B 9. E 10. C 11. C 12. E 13. A 14. D 15. E 16.D

AÇIK UÇLU SORULAR

1. Gelişmiş olarak kabul edilen ülkelerden İngiltere'de kömür, İsveç'te kereste ve demir, Kanada ve Amerika'da tarım sektöründeki gelişmeler sonucu oluşan sermaye birikimi, sanayileşmenin başarılmasındaki ana unsur olmuştur. Gelişmiş ülkeler ekonomik gelişim süreçlerinde tarım sektöründe reformlar yaparak, tarımsal üretim ve verimliliği artırarak, tarım ve sanayi sektörlerini uyumlu hale getirerek sanayileşmeyi hızlandırmışlardır.

2. Gelişmiş ülkelerde sanayi üretiminin hızla artması, tarımsal ham madde ihtiyacını artırır. Bu duruma ve makine kullanımına bağlı olarak tarımsal üretimler de artış gözlenir. Fakat sanayileşme yönündeki yapısal değişimin doğal bir sonucu olarak, tarımın ulusal gelirdeki payının da azaldığı görülür. Bu azalma tarım sektörünün gerilediği anlamına gelmeyip; öteki sektörlerin tarım sektörüne oranla daha fazla gelişmesinden kaynaklanır.

3. Gelişmekte olan ülkelerde tarım kesimindeki nüfusun oldukça yoğun olması, sanayileşme sürecinde gerekli iş gücünün tarım kesiminden sağlanmasına olanak vermektedir. Gelişmekte olan ülkelerde tarım sektöründe gizli işsizlik oranının yüksek düzeyde olması ve teknolojik ilerlemenin tarımsal makineleşme düzeyini artırması sonucu daha az işgücüne ihtiyaç duyulması, tarım kesimini sanayi sektörüne iş gücü kaynağı durumuna getirmektedir. Ayrıca sanayi kesimindeki ücretlerin göreli yüksekliği, tarımdan sanayiye iş gücü akımını artırmaktadır.

4. Tarımda modern girdilerin kullanılmaya başlanması tarımsal verimliliği artırır ve girdileri üreten tarıma bağlı sanayilerin gelişmesini sağlar. Sanayi ürünlerine talep oluşması açısından ikinci itici güç; tarımsal üretimde verimliliğin artması sonucu gelir düzeyleri yükselen tarımsal nüfusun, daha fazla sanayi ürünü satın alabilecek düzeye gelmesidir. Böylece sanayileşme sürecindeki önemli engellerden biri olan iç pazar darlığı sorunu bir açıdan çözülmüş olur.

BECERİ TEMELLİ

1. Denizcilik faaliyetlerinde gelişmiş bir ülke olan İngiltere, coğrafi keşiflerle zengin doğal kaynaklara sahip birçok ülkeyi sömürgeleştirmiştir. Bu tür ülkelerin doğal kaynaklarını önce yelkenli gemiler, daha sonra da buharlı gemilerle İngiltere'ye getirerek kullanmıştır. Bir ada devleti olan İngiltere, Avrupa ana karasına göre elverişli bir coğrafi konuma sahiptir. Bu durum, 19. yüzyıla kadar ana karada görülen derebeylik mücadelesi, mezhep çatışmaları, savaşlar gibi siyasi ve sosyal karışıklıklardan etkilenmemesini sağlamıştır. Avrupa'ya göre daha özgür bir ortama sahip olması birçok bilim, sanat ve fikir insanının İngiltere'ye yerleşmesine ve burada mesleğini özgürce icra etmesine zemin hazırlamıştır.

2. Sanayi merkezlerinin oluşmasını sağlayan dokuma fabrikalarıdır. Su gücüne dayalı makinelerde üretimin yapıldığı fabrikalar, ilk önce akarsu kenarlarına kurulmuştur. İlerleyen yıllarda ise sanayi merkezleri, buharlı makinelerin icat edilmesiyle kömür madenlerine yakın alanlara kurulmaya başlandı.

3. İngiltere'deki en önemli enerji kaynağı olan kömür, hem demir yolunda hareket eden araçlara güç sağlamış hem de demir yollarıyla çok uzak bölgelere götürülmüştür. Böylece İngiltere'de bu enerji kaynağına dayalı fabrikalar hem büyümüş hem de uzak yerlere kadar yayılmıştır.

4. Sanayi Devrimi'nin ilk aşamasında buhar, kömür ve demirin ortak kullanımı demir yolu çağını da açmıştır. Kömür; yalnızca demir yolunda hareket eden araçlara güç sağlamakla kalmamış, aynı zamanda bu yolla çok uzak bölgelere de ulaşmıştır. İngiltere'de kömürle çalışan makinelerin bulunduğu fabrikalar ülke geneline yayılmıştır.

5. 1700'lü yılların başında İngiltere nüfusunun az bir kısmı, ülkenin güneyinde bulunan şehirlerde yaşıyordu. Sanayileşmeyle birlikte İngiltere'de maden kömürü yataklarının yer aldığı sanayi merkezlerine doğru göçler başladı. Göçlerin kırsaldan şehirlere doğru da hızlanmasıyla İngiltere, bir tarım ülkesinden sanayi ülkesine dönüşmeye başladı.

6. Sanayi Devrimi'ne kadar İngiltere de diğer ülkeler gibi tarım toplumuydu. Ancak ülkede hızlı sanayileşmeyle birlikte kırsal alandan şehirlere doğru yoğun göçler yaşanmıştır. Böylece tarım sektöründe çalışanların oranı azalırken sanayi sektöründe çalışanların oranı ise hızla artmaya başlamıştır. Günümüzde de dünyanın sanayileşmiş ülkeleri arasında yer alan İngiltere'de makine kullanımının artması tarımsal nüfus oranını azaltmış, sanayi ve hizmet sektörünün gelişmesiyle de bu alanlarda çalışan nüfus oranı artmıştır.

CEVAP ANAHTARI

SINIFLANDIRMA

TURİZMİN ÜLKELERE ETKİLERİ

Olumlu Etkileri	Olumsuz Etkileri
Bilgi alışverişi gerçekleşir.	Geleneksel yaşam biçimi değişir.
Dünya barışına katkı sağlar.	Dilin yapısı bozulur.
Eğitim ve kültür düzeyi yükselir.	Konukseverliğin yerini ekonomik çıkarlar alır.
Yabancı dili geliştirir.	Doğal çevrenin tahrip edilmesine neden olabilir.
Kültürel değerlere sahip çıkılır.	Çevre kirliliğine neden olabilir.
Çevre korunmasına önem verilir.	
Ekonomiye katkı sağlar.	
Yeni meslek grupları ortaya çıkar.	
Dostluk ve hoşgörü gelişir.	

HARİTAYI KULLAN

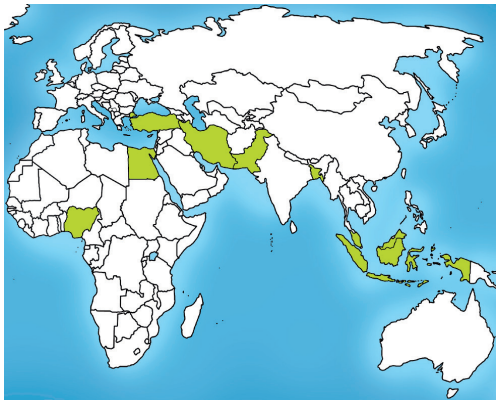

Gelişen Sekiz Ülke (D-8) Üye Ülkeleri

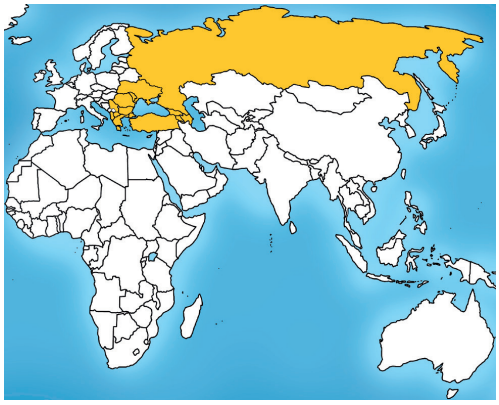

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ) Üye Ülkeleri

BİL - BUL - ÇÖZ

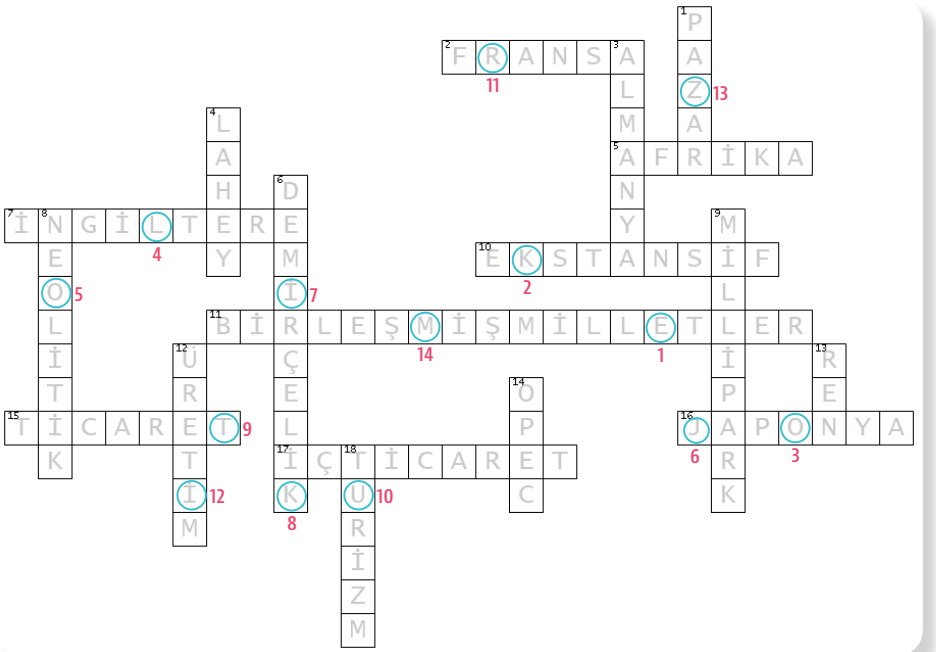

Anahtar Kelimeler: EKOLOJİK TURİZM

KELİME AVI

1. Kalkolitik
2. Tarım
3. Dış ticaret
4. Fosil
5. Avrupa
6. Turist
7. Yozgat
8. Berlin
9. Almanya
10. Sanayi
11. Entansif
12. Saban
13. Belçika
14. Talep
15. Dağıtım
16. Hizmet
17. Uluslararası
18. Gelişme

Anahtar Kelimeler:
İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr